

Tidsskrift for Søvæsen

Nr. 2 · 2005 · 176. årgang

B hvo Tidsskrifter

35.505
Tidsskrift for søvæsen
2005, Vol. 176, Nr. 2

Magasin

3908766554

19.05.2005

GENTOFTE BIBLIOTEKERNE

V

3908766554

UDGIVET AF SØE-LIEUTENANT-SELSKABET

**SØOFFICEREN ERNST WILHELM STIBOLT
OG HANS DELTAGELSE I
DEN NORDAMERIKANSKE UAFHÆNGIGHEDSKRIG 1781-82**

Af Mikael Kristian Hansen

En række søofficerer i den dansk-norske flåde blev i 1700-tallet sendt til uddannelse i de store udenlandske flåder. I arkiverne ligger et righoldigt og interessant materiale i form af disse officerers hjemsendte rapporter eller dagbøger. De giver et spændende indtryk af søkrig og søvæsen på denne tid. Stud.mag. Mikael Kristian Hansen BA har i forbindelse med sine studier på Københavns Universitet specielt arbejdet med dette område. Mikael Kristian Hansen har arbejdet som studentermedhjælper på Orlogsmuseet, Københavns Stadsarkiv, og arbejder nu på Frederiksborgmuseet. Her er gengivet søofficeren Ernst Wilhelm Stibolts redegørelse for sin tid i den franske flåde under Den nordamerikanske Uafhængighedskrig 1781-82, der findes på Marinens Bibliotek. Noterne findes bagest i artiklen.

Efter den Store Nordiske Krigs afslutning i 1720 oplevede Danmark-Norge en lang fredsperiode. Dette gav selvfølgelig statsledelsen en mulighed for at genopbygge flåden. Det betød dog også, at danske søofficerer ikke fik samme lejlighed til at dygtiggøre sig i søkrigsførelse. En mulighed for at kompensere for dette var at sende danske søofficerer i fremmed tjeneste. Denne mulighed gjorde flådeledelsen også hyppigt brug af i perioden 1720-1800. Udover at søofficererne fik praktisk erfaring, havde dette arrangement også andre fordele. Søofficererne fik et indblik i de britiske, franske og nederlandske flåders opbygning, den teknologiske udvikling og kendskab til deres søofficerer.

Den Amerikanske Frihedskrig (1775-83) viste sig at blive en mulighed, da Frankrig og Spanien gik ind i krigen på kolonisternes side i begyndelsen af 1778. Nederlandene trådte ind i krigen i 1780.

Med Frankrig og Spaniens indtræden blev krigen en verdenskrig, hvor Storbritannien nu blev angrebet i den Engelske Kanal, Nordamerika, Vestindien, Afrika og Gibraltar.¹ Frankrig og Spanien ønskede at svække det britiske imperium ved at støtte amerikanerne med hjælpetropper. Dette kulminerede

med Yorktowns erobring i 1781, hvor franske og amerikanske styrker tvang Charles Cornwallis med 7.200 soldater til at overgive sig.

Under krigen udførte Frankrig og Spanien sin egne operationer i Vestindien, hvor de angreb britiske besiddelser med skiftende succes. Den manglende succes skyldtes blandt andet et dårligt samarbejde mellem de to allierede. Spaniens og Frankrigs udbytte ved freden i Versailles 1783 var derfor relativt lille i forhold til krigens omkostninger.

Krigen gav danske søofficerer en chance for at komme til at tjene i både den britiske, franske og nederlandsk flåde samtidig. Allerede i 1778 tog den danske stat initiativ til at få placeret et antal officerer i den britiske og franske flåde.

Ikke færre end 27 danske søofficerer drog i fremmed tjeneste i perioden 1778-83. Det var et usædvanligt stort antal. 11 søofficerer drog i fransk tjeneste, 12 i britisk tjeneste, og 5 i nederlandsk tjeneste. Størstedelen af officererne var sekondløjtnanter, premierløjtnanter og kaptajnløjtnanter. Dog drog også en kaptajn, en kommandørkaptajn og en kommandør ud i fremmed tjeneste.² Kun i perioden 1730-48 finder vi et lignende antal officerer sendt af sted i fremmed tjeneste.

Søofficererne drog af sted under meget forskellige vilkår. Flertallet af søofficererne fik permission fra den danske orlogsflåde med løntillæg. Et mindretal af officererne måtte betale deres eget udenlandsophold. Sidstnævnte gjaldt dog overvejende de højtstående officerer.

Der var tale om en risikofyldt investering fra den danske stats side. Statsledelsen måtte forvente, at nogle af officererne ikke ville vende tilbage. Dette blev også tilfældet i denne krig, hvor i hvert fald 5 officerer døde enten i søslag eller af sygdomme. Men gevinsten i dette tilfælde opvejede tabet. Hjem kom over 20 officerer, der hver på deres måde bidrog til udviklingen af den danske flåde. Vi kan nævne to kendte eksempler på det sidstnævnte: Kaptajnløjtnant Poul Løvenørn tog initiativ til Søkortarkivets oprettelse i 1783-84³, og kaptajnløjtnant Georg Albrecht Koefoed udarbejdede et manuskript til en søordbog.⁴ De bidrog ligeledes til udviklingen af danske skibskonstruktioner og søartilleriet. Derudover havde den danske flådeledelse nu et antal officerer, som var højt kvalificerede til vanskelige opgaver i fremtiden. Således fik mange af disse søofficerer konvojopgaver i perioden 1793-1800.⁵

Navnlig officererne i engelsk og fransk tjeneste rapporterede flittigt, mens

officererne i nederlandsk tjeneste kun rapporterede sporadisk. Sidstnævnte afspejler meget godt den nederlandske flådes dalende status i Europa.

Disse uafhængige øjenvidneskildringer er forfattet på dansk, hvorfor deres overordnede britiske, franske eller nederlandske officerer ikke havde mulighed for at kontrollere, hvad de skrev. I Rigsarkivet ligger der flere hundrede af disse beretninger. Et mindretal af kilderne er korte meldinger om officerernes placering på de forskellige skibe, hvilket i sig selv er mindre interessant. Størstedelen er dog længere rapporter om de enkelte officerers oplevelser. Enkelte af officererne afleverede uddrag af deres private journaler efter hjemkomsten til Danmark. – Ja, nogle afleverede hele journaler for de 3-5 års oplevelser i det fremmede. - Hvad enten de havde været på togter i Atlanterhavet, Middelhavet eller Caribien. Derudover finder vi i Søetatens Kort- og Tegningssamling en række tegninger af britiske, franske og nederlandske orlogsskibe, som netop stammer fra denne periode. Der var således tale om en stærk udvikling af en dansk efterretningstjeneste inden for søetaten. Uden disse efterretninger i den lange fredperiode ville den danske flåde aldrig have nået sit høje tekniske niveau og sit fine officerskorps.

Disse kilder er selvsagt af international maritimhistorisk interesse, da de belyser forhold i respektive den britiske, franske og nederlandske flåde, men de er indtil videre ikke blevet gjort til genstand for større undersøgelser. Nu er det imidlertid på tide, at der rettes op på dette.

En af de danske søofficerer, der drog af sted, var Ernst Wilhelm Stibolt (1741-96). Han var ud af en traditionsrig slægt og er samtidig en kendt skikkelse i dansk maritimhistorie. Efter sin udnævnelse til premierløjtnant i 1767 blev den jævnaldrende Henrik Gerner og ham året efter sendt til udlandet for at studere skibsbygning. I 1772 blev Henrik Gerner kaldt hjem for at overtage det eftertragtede fabrikmesterembede, mens Ernst Wilhelm Stibolt fortsatte sine studier i udlandet. Først i 1774 kom han hjem til Danmark igen for at blive ansat som lærer ved Søkadetakademiet. Ernst Wilhelm Stibolt må have været utilfreds med dette forhold, som sandsynligvis medvirkede til, at han drog i fransk tjeneste i 1778. Han var den ældste blandt søofficererne, der drog i fransk tjeneste. I løbet af de næste 4 år tjente han under forskellige franske søofficerer. Han var fra foråret 1781 ombord på admiral de Grasse's skib. Ernst Wilhelm Stibolt fik et godt forhold til admiralen, og blev en central rådgiver for denne.

Francois Joseph Paul de Grasse (1722-88) var på denne tid en af nøgleskikkelserne i den franske flåde. Hans erfaring til søs gik helt tilbage til den Øst-rigske Arvefølgekrig (1740-48), og siden var han steget i graderne og havde

tjent i Middelhavet, Ostindien og Vestindien. Allerede i 1778 var han draget af sted til de nordamerikanske farvande for at understøtte de amerikanske operationer. I 1780 vendte han som følge af sygdom tilbage til Frankrig. Han kom sig imidlertid, blev i marts 1781 forfremmet til kontreadmiral og fik kommandoen over en ny flådeekspedition til Nordamerika. Her havde han en central rolle i de amerikanske og franske styrkers sejrige belejring af Yorktown i 1781 og erobringen af St. Kitts i 1782.

I det afgørende søslag den 9. - 12. april 1782 mod en britisk styrke led han et afgørende nederlag til admiral Samuel Hood. Han blev selv taget til fange ombord på sit flagskib "Ville de Paris". Siden forsøgte han at skyde skylden for nederlaget over på andre franske søofficerer. Dog uden større held. På det tidspunkt var Ernst Wilhelm Stibolt vendt hjem til Frankrig, da han var blevet kaldt hjem til Danmark. Den franske stat takkede for hans indsats ved at belønne ham med ordenen *Pour le Merite Militaire*.

Efter Ernst Wilhelm Stibolts hjemkomst stod Henrik Gerner stadig i vejen for hans karriere, hvorfor han lod sig udnytte af flådens administrator Frederik Christian Rosenkrantz i dennes magtkamp med Henrik Gerner. Efter Henrik Gerners død i 1787 efterfulgte han denne som fabrikmester, indtil han tog sin afsked den 12. februar 1796. Dette havde været en svær periode for Ernst Wilhelm Stibolt, da han var udsat for vedvarende kritik fra afdøde Henrik Gerners tilhængere blandt søofficererne. 17 dage efter sin afsked begik han selvmord ved at kaste sig ud af vinduet fra sit hjem på Toldbodvej. I eftertidens øjne har han altid stået i skyggen af Henrik Gerner og sin efterfølger F. C. H. Hohlenberg.

Nedenstående er et uddrag fra perioden 1781-82 af Ernst Wilhelm Stibolts ekstrakter fra hans private journaler. Udført to år efter hans hjemkomst. Kilden er en kombineret beretning og analyse af det, han oplevede ombord på de franske skibe. Den er således en smagsprøve på, hvad der er bevaret efter disse søofficerer.

Læseren vil bemærke, hvordan han reflekterer over søslagernes udformning. I disse refleksioner fremgår det også, at han til trods for sit venskab med admiral de Grasse også forholder sig kritisk til dennes egenskaber som taktiker. Ligeledes er han opmærksom på det teknologiske niveau hos både den britiske og franske flåde. Meget tyder på, at dansk skibsbygning i disse år blev orienteret mod den britiske, hvilket Ernst Wilhelm Stibolt også gør sig til fortaler for. Dette har hidtidige marinehistorikere ikke fokuseret på. Ligeledes rummer hans beretning også en karakteristik af det indtryk, som den danske neutralitets-/handelspolitik gjorde på franske flådeofficerer i de vest-

indiske farvande. Denne karakteristik er på samme tid en direkte underretning til admiralitetet om de danske handelsskibes vilkår og muligheder i Vestindien under krigen.

I sin rapport har Ernst Wilhelm Stibolt udarbejdet et antal noter. Disse er indført i selve teksten i kursiv. Men lad os give ordet til søofficeren:

"...Greven Grasse proponerede mig ved sin Andkomst til Brest, at forblive hvor jeg var, og at gjøre Togtet med ham til Westindien og til America, de fleste Officerer debarquerede imidlertid fra la Ville de Paris.

Vi afseylede ikke førend den 22. Marti 1781. Floden kom til at bestaae af 25 Orlogskibe, 4de Fregatter 2 Cuttere, der skulde geleyde en Convoy af 150 Transport- og Coufardieskibe, hvoraf 5 Orlogskibe (*Disse 5 Orlogskibe tilligemed en Fregat en Cutter og nogle Transportskibe forloed os da vi var 126 Lieu*? Norden for Madera og blev ført af Commandeur Soufrin, hans historie og Træfning i Porto Praiso paa en af de Cap Verdiske Øer St. Jago med Commandeur Jonson, hvor den kiække Cardaillac blev skudt, hans Bedrifter og mange holdte Bataillier siden efter i Ostindien ere noksom bekiendte, hvorfore han som en hælt og Krigsmand blev belønnet hæderligen. Hand gik ud 1781 som Capitaine med Rang som Brigadeer, og blev forfremmet ved sin Hiemkomst til Viceadmiral med Ordenen af le St. Esprit*) 2 Fregatter og 1 Cutter, og endeel af Convoyen var bestemt til Ostindien og til Nordamerica.

Den 29de April kom vi i Træfning med Admiral Hood⁶ i Canalen af St. Lucile, der havde 18 Orlogskibe. Vi begyndte at skyde fra Flagskibet Kl. 11 om formiddagen, og ophørte Kl. 4 om Eftermiddagen, imeedens hvilken tiid vi skød fra vores Skib:

524 Skud fra Øverste Dæk

575 Skud fra Andet Batterie

Tilsammen 1644 Skud uden at pressere.

545 fra Underste Batterie

alle de Franske Skibe kom ikke til at slaae for sine Aarsagers Skyld, Flagskibet var det, som kom Fienden nærmest, og følgelig blandt dem som leed meest, vi fik 20 Mand døde og Blesserede, de fleeste døde strax, iblant disse var Liuetenant Fournier, som i Begyndelsen af Slaget fik sit Been overskudt på Andet Dæk, og overleverede mig sin Post, item Søecadetten Perignig, som mistede sin Arm, sidste lever. En Canon blev paa dette Batterie demonteret, men det blev umulig for mig, at faae omskiftet den

beskadiger Rapert, uagtet at jeg havde Soldater nok til Arbeydet, som viiser at man ikke kan saa læt istandsætte deslige Ting i Krigstiider i Tiid af Batailleé, som man paastaaer og ellers tænker det er muelig i Fredstider.

I denne Bataille førte ikke Monsr. Bougenville⁷ Chef de Escadre sig vel op, men han oprettede dette igien ved Bataillien uden for Chesapeakes Bayen, der var foruden ham 3 à 4 Capitainer, med hvis Conduite man ey havde Aarsag til at være fornøyet i denne Affaire som alt ikke spaaede Grev Grasse meget godt, han viiste sig meget Overseende og Langmodig, havde han imidlertiid den Gang sendt et par Stykker hiem saaledes som Soufrin gjorde, da havde han maaeskee ikke prøvet saa haard en Skiebne d. 12de April 1782.

Vi jagede de Engelske Orlogskibe til paa 13° 36^m Norder Bredde og paa 65° 3^m Længde, da Grev Grasse den 1de. Maii Formiddagen maatte ophøre med Jagten, formeedelst de slette Seylere som befandtes i vores Flode, og som ikke vare forhuddede med Kobber, under Jagten havde jeg en Slags Leylighed at sammenligne Seylladsen imellem endeel af de Franske Skibe og de Engelske, hvis Tegninger af bygge Orlogskib Russel paa 74 Canoner, blev i denne Træfning saa ilde tilreed, at det synkefærdig maatte forlade Floden, og løb ind til St. Eustace, for herom at give Admiral Rodney⁸ Underreetning.

Den 7de. Maii andkom vi til Martinique, og man foretog dernæst paa engang 2de Expeditioner den eene paa St. Lucille, som mislykkedes, imeedens den anden gik lykkelig for sig paa Øen Tabaco, som blev indtagen den 3de Juni, og som det syntes at Admiral Hood, da han andkom med 22 Skibe og 11 Fregatter ville befrie og tage tilbage, men nu begav, da han ikke vilde levere en Træfning med den Franske Flode af 24 Skibe og 2 Fregatter, som hertil søgte Leylighed, men forgiæves, for der herefter andførte Aarsager

Tabaco provianteret og sadt i Forsvars Stand, tog vi de skibe som befandtes i Grenada, Martinique, St. Pierre Guadeloupe under vores Convoy til St. Domingo, hvor vi andkom den 16. July. Det var her paa Reeden, at Intripride på 74 Canoner sprang i Luften, ved hvilken Leylighed den ulykkelige Lieutenant Hauch⁹ kom om Bord paaa Flagskibet, og der prøvede Krigens uheldige Skiæbne.

Expeditionen giælte nu Nordamerica, og da wore Tropper bestaaende af 4000 Mand under Commando af le Marquis de St. Simon Grand d'Espagne, med hvad did henhørende til Expeditionen var embarqueret, gik vi under Seyl den 5te Augusty og styrede Cours til Havana hvorhen Fregatten L'Aigrette for i Bayen var sendt, for at hente Penge, samme mødte os under

Mantanie, Øen Cuba, og medbragte 500.000 Piastre, hvornæst vi styrende Cours til Bahama, passerede samme, og andkom med 28 Orlogsskibe og 3 Fregatter den 30. Augusti i Bayen Chesapeak.

Jeg forbigaar at berøre om de Priser vi tog: paa en af hvilke Lord Rowley den Comanderende Chef af de Engelske Tropper i Caroline var og om de Underretninger vi fik ved disse vores Expedition betræffende, som da var en af mine Extra Beskiæftelser at samle og undersøge paa hele Togtet. Ved Andkomsten gik vi strax i Værk med at lande vore Tropper og at bloquere Lord Cornwallis¹⁰ tilligemed den Gandske Søemagt i Revieret York.

Den 3de September andkom Monsieur Portail¹¹ en Americansk Ingenieur Brigadeér og en Major om Bord, som Expresser fra Generalerne Washington og Rochambeau¹², disse bragte Tidender om de allierede Troppers Andkomst og Marche, forlangte Fartøyer og Moyens, til at transportere samme med deres Bagage og Artillerie fra Revieret Elk til Jamestown, de medbragte Washingtons Plan om maaden at agere paa, denne skjønt ubestemt, gjælte især at beleyre Charlestown etc. Men dette var ikke Grev Grasses Plan, der siden blev samtykket med bemeldte Generalers Andkomst. Imedens at vi satte alting i Værk til at fuldføre denne og til den Ende havde omtrent 1800 Matroser og 90de Officerer fra Floden til at lande Tropperne med deres Bagage, hvoraf vi fra vores Skib alene havde 7 søe-officerer og 86 mand, andkommer de Engelske Admiraler Gray og Hood med 20 Orlogskibe og 11 Fregatter, vi løb ud saasnart vi kunde med 24 Skibe om at søge Fienden som var til Luvart. De Engelske attaquerede og skiød først. Træfningen begynte hæftig med vores Avantgarde Klokken omtrent 3 Timer og 10 Minutter om Eftermiddagen., som Successivement blev almindelig til det 3de Skib af vores Eftermænd i Corps de Bataille. Flagskibet begyndte først at skyde ved Kl: 4, da de fiendtlige Kugler kom os om Bord, hvilket i almindelighed var Grev Grasses Maade, den Engelske General havde sine gode Aarsager for ikke at gjøre Træfningen meere almindelig, som endtes strax efter Solens udgang, endeel af Skibene i Avantgarden og af de forligste hvor Bataillien var heedest tog temmelig Skade, især la Diademe, og herved mistede de Franske, efter de til Flagskibet indløbne Rapporter: 1 Capitaine 4 Officerer og 70de Gemeene, af Blesserede 18 Officerer og 194 Gemeene, hvorunder 123 brændte og blesherede af Krudtets Indtagelse under Canonernes Ladning, tilsammen Døde og Blesherede 410 Mand, som dog kuns andgives udi den trykte Relation for 22 Officerer og 200 Gemeene. Vi fik nu Leylighed om Bord paa Flagskibet at erfare de Feyl man begaar ved at placere Skibenes vahre Rundbolter i deres Røster i Krigstiider, endeel af disse bleve overskudte, og sadte 3de Canoner paa Øverste Batterie som jeg Comanderede udaf brug for nogen

tiid. De Engelske holdt efter Bataillien en Mineend som de Franske, saasom de herved forligste le Terrible paa 74 Canoner, som sank 6 Dage efter Bataillien, da de ikke kunde holde den længere oven Vandet. *(Havde dette Skib ikke havt af de Engelske Colske Kiæde Pomper, men af det slags som vi bruger, da havde det mattet synke samme Dag, og intet havde blevet bærget, og vi havde dermed faaet mod til en nye Bataille: Jeg har derfor som meldt forhen proponeret 2de Kiæde og 2de Pumper Royals i vore Skibe. Disse slags ere siden indførte og har jeg indgivet inden 29. July 1791 hvorledes Flaaden til minst byrde for Financerne kunde faae resten af de manglede Skibe og Fregatter hermed forsynede).*¹³ Efter Bataillien manøvrerede de Franske saaledes, at de kunde forbyde de Engelske Indseylingen i Bayen, at de kunde forene sig med Grev Barras¹⁴, hvis Escadre man ventede på hver Dag fra Rhode Island.

Den Engelske Flode kom os om Natten imellem den 10de og 11de udaf Sigte, de Franske tog 11de tvende af deres Fregatter, *(Den eene Iris paa 36 Canoner, havde været inde i Rivieret, og afskaaret alle de Franske Skibes efterladte Ankreboyer, Lykke for Capitainen at han hertil havde havt Ordres af Admiral Gray, ellers havde det seet galt ud for ham)* under Indseylingen igien i Bayen, hvor Grev Barrases Escadre var andkommet samme Dag. Ved Andkomsten gik man i værk med at fortsætte Beleyringen og Krigsoperationerne, som bleve meeget Intereshante baade til Lands og Vands, og fortiene i Særdeleshed en Krigsmands Opmærksomhed og Andmærkninger.

Dersom jeg herunder skulde andføre den iværksatte Operations Plan, i henseende til Washingtons og Rochambeaus forestilte Attaque paa New York., for at skiele i nogen Tiid for General Clinton¹⁵ deres Forsæt og Afmarching, dernæst i henseende til Maaden at beleyre Yorktown og Glochester, og det som imidlertiid pasherede imellem General Washington og Grev Grasse, i Andledning af den Fare, som Flåden blev udsadt til, ved at ligge i Equinox Tiden i Mundingen af en aaben Bay, der allerede havde determineret Grev Grasse efter at holdt Krigsraad., at løbe ud af Revieret, og at holde det krydsende i Søen, som dog ny skeede, ifølge Washingtons tilstillede Plan og Raiconnements herimod, og dersom jeg endvidere skulde berøre alle de Skrit som daglig blev gjort til Lands og Vands, tililgemed Lord Cornwallis Modværge og gjorde Udfald imedens Beleyringen, da var det nødvendig at afhandle vidtløftigen, den gandske Campagne til Lands geleydet med behørig Carter som i Tiiden vil blive befordret til Trykken og derfor alene skal berøre herunder, at General Washington fik ved sin Indsigtsfulde og grundige Skriftlige Foranstaltninger udvirket alt hvad han paa det galanteste andholdte om. Jeg havde Leylighed endog af hans Brevvek-

sling til Vedkommende, at kiende bemeldte Generals store Talents, og at blive kiendt af han som viste mig mangen høfligheder, saavel om Bord, som i hans Hovedquarteer og Tælt, ved det at jeg maatte ofte fortolke ham Grev Grasses Beslutninger og andre Mellemligheder.

Lord Cornwallis forsynkede imidlertid hen ved 50 Fahrtoyer for at forhindre en Landgang directe ved Byen York og den Engelske Commandeur Sydmons gjorde dette og i Slutningen af Beleyringen ved endeel af de kongelige Krigsskibe, som Grev Grasse imidlertid have deels forebygget, om han havde vildet vove noget, hvorved han tillige havde erværvet sig den Ære, saaledes som det mig er bevidst, at Lord Cornwallis havde capituleret med meere Satisfaction til det franske Flag, end til den Amerikanske General, mens tværtimod dette forbød Grev Grasse de franske Generaler ved Armeen at sætte de fiendtlige Skibe i Brand, men da nogle af disse saaledes var posterede, at de génerede Marquis St. Simons¹⁶ Operationer, gav Grev Grasse ham Tilladelse, at sætte de af Skibene i Brand som forurlojede meest, hvilket og skeede med nogle faae Vuef? af Bomber og Brandkugler, der strax andtænte Orlogsskibet Caron, forhuddet med kobber paa 50 Canoner, som forbrændte, hvorpaa de Engelske Sømænd synkede endvidere Fregatten Guadeloupe, og endeel andre Kongelige Krigsfahrtøyer, og betog dem selv en ressours til at pashere Revieret York, over til Glochester, stoelende imer paa Assistance fra General Clinton, som kom for sildig.

Her havde jeg atter Prøver, og hvorom vi komer endnu til at berøre andre, der viser det vigtigste og eene kraftigste Middel til at jage aldverdendens Flåder fra vore Reede, om nogen fremmed Puissance nogensoinde tænkte fra Vandsiden at Bombardere Kiøbenhavn, Nyeholm og Floden Hokken?, hvorimod 20 à 30 Morterer retteligen andbragte paa Floder og Bombarderskibe, som man kan meget fordeelagtig postere og forflytte ifølge af Kersalingens? beliggenhed, saa at de kan agire med den forønskede Virkning, ere tienligere end aldandet som kan optænkes, hvilket jeg tager mig paa at bevise.

Lord Cornwallis og Commandeur Sydmon af Marinen i Revieret York capitulerede den 19. October, nogle dage førend Admiralerne Digbye¹⁷, Gray og Hood andkom med Undsætning, disse kom først den 27de, og strax efter seylede tilbage til New York. Grev Grasse afseylede med sine Skibe og Tropper den 4de November, efterladende et Skib og en Fregat i Revieret York. Vi andkom den 25de November til Martinique, ved denne tiid Sattes Expeditionen i værk til St. Eustace, som blev igientaget af de Franske den 1te December.

Den 4de December fik jeg i Commission af min Skibschef at eftersee om

der var beqvem Steen Baglast at tage i St. Pierre, hvor vi skulde fylde Vand, og tillige Tilladelse at opholde mig 6 à 8 Dage for at bruge de varme Bade, som mig var raadet at bruge for min Helbred. I at seyle tilbage med Baglast og Vand Fahrtoyet den 10de fik vi en meget stærk Biye uden for Martinique, som forarsagede at vi mistede vores Master og Bougspryd, under Stormastens fald, var jeg nær ved at blive knuset og tog skade, da jeg var i Læe af den for at koste kaste Fokke Skiødet løs, og kom til at ligge under denne, som rørte mig lidt i Faldet. Vi fik hielp af Barkasser og Fahrtoyer som kom ud for at bærge os, denne Skade forhindrede mig dog ikke fra at gjøre min Tieneste, meden blev forretet med størsten Møysommelighed, og dend Skade, som siden 2de Gange blev forøget minder mig endnu.

forbød Operationsplanerne bleve nu disse at gjøre en Expedition saaledes, at vi kunde gjøre Erobringer til Lands, under samme tillige at forcere den Engelske Flode til et Slag, og saa vores Ammunitions- og Provisionsflode at kunde de andkomne meere sikker, hvilken vi væntede hver Dag fra Europa. Til den Ende at udføre denne vigtige Plan indskibede vi endeel Tropper, med hvad som var nødvendig til en Expedition og styrede Cours til Barbados hvor Admiral Hood var andkommen med 17 Orlogskibe fra America, dette Stæd skulde da indtages af Tropperne, som andførtes af Marquierne de Bouillis og St. Simon, Greven Grasse skulde med sine 30 Skibe bloquere Reeden, imedens Generalerne med sine Tropper, skulde bringe Morterer og Canoner i nærheden af Strandbredden ved Reeden og oprette der Batterier, og fra disse drive Admiral Hood fra Reeden ud til os, hvilket alt var meeget mueligt at sætte i Værk, efterdi at Bomberne som ingen Flode kan udsættes for, alene havde været virksom nok til at drive Hood til at forlade Stædet. Planen gik imidlertid overstyr, vi var ude 2de Gange, og gjorde aldmuelig Forsøg paa at luvere os op til Barbados, Stormene og Strømmen os dette, og vi maatte begge Gange vende tilbage, efter at have taget stor Skade og Havarie paa vore Skibe og paa Transportfloden. Vi ankrede den sidste Gang den 3de Janua 1782 i Martinique.

Denne andseelige Magt til Vands og Lands bestæmmes nu til Øen St. Christophers indtagelse, og andkommer for største Deelen under Byen la Base Terre den 11de Januarii. Denne Expedition blev giort gandske uden for Ministerii Plan, ligesom andre, da Hovedplanen ikke kunde begyndes, efterdi at den os tiltænkte Amunitions- og Provisionsflode var ikke andkommet, Admiral Kiempenfeldt tog nogle af Skibene, og ræsten blev nødt til at vende tilbage, man kunde altså ikke tænke paa Jamaica Expedition forinden bemeldte Flodes andkomst imidlertid andgreb man St. Christopher for der tillige at faae endeel Ammunitioner, som og lykkedes.

Imedens at vi vare her beskæftigede med Stædets Indtagelse, med at fordeele den Proviant paa Floden, som vi forefandt paa vore Priser, og med at sælge disse paa offentlig Auction etc.. Andkommer Admiral Hood med 22 Orlogskibe og 8 Fregatter, der skulde sætte General Præston i Land med 1800 Mand. Franske Floden var tiid efter anden bleven samlet til 30 Skibe.

Grev Grasse gik da ved Tidenden af den meldte Engelske Flodens Andkomst under Seyl den 24de om at søge samme, og forhindre ald undsætning af de Engelske. Vi forefandt den Engelske Admiral til Luvart af os, og da vi stod tillige tæmmelig langt ud fra Landet, fandt den Engelske Admiral Leylighed den 25de at løbe imellem Øen og franske Floden, som nu søgte forgiæves at forhindre dette, efterdi vi forfaldt for langt i læe til at engagere Floden fordeelagtig eller med Virkning. La Ville de Paris, le Zepter, le Glorieux bragte det imidlertid derhen, at de kom op under de 5 agterste fiendtlige Skibe, og maatte udstaae deres Ild fra Kl. 1 til 4 om Eftermiddagen, da Bataillien ophørte, ved hvilken Omstændighed bemeldte 3de Skibe tog endeel Skade, men især Flagskibet, som for nogen tiid alene, imeedens de 2de andre i Linie med dem, hvilket vi endelig maatte gjøre, herved fik vi paa vores Skib alene 80 Mand Døde og Blesserede, hvoraf 75 døde inden jeg forlod Skibet, vi fik 82 kugler i Skraaget, vores Master, Stenger, Seyl og alding til Weyrs havde lidt i forhold med Skraaget, saa at vi efter Slaget, da jeg tog Vagten, ikke kunde for nogen Tiid manœvrere, og var iblandt andre en Aarsag til, at de Engelske ey blev videre attaqueret den Aften i deres Ankring under les Salines. Min Skade blev ved denne Leylighed forøget, ved den 3de Canon agter i fra paa det underste Batterie, hvorhos jeg stod, som i dennes Fald gav mig et Stod af en Haandspag, som fornyede mine Smerter, men dette måtte jeg tilsidesætte det meeste muelig, om at give min værdige Landsmand Capitaine Lieutenant Hauch den hielp og Tilsyn der var mig muelig, som under Combatten blev paa det andet Batterie tilligemeed endeel andre Brendte, i det at nogle faae Carduser under den stærke Fyring tog Ild (*De adskillige Ulykker som ere hendte med gode og slætte Cardusers Ildtagelse, under adskillige Søeslag, fortæner Opmærksomhed*) men min hielp og alles Ønsker om hans Frelse var her omsonst, da han døde natten imellem den 26de og 27de beklaget af alle, efter at Grev Grasse havde bevilget mig at faae en Fregat til at transportere ham til St. Croix for at blive der Retableret.

Den 26de passerede Franske Floden den Engelske som laa til Ankers 2de Gange og fyrede paa samme, reden første Pasade blev sex af de Engelske Orlogskibe nødt til at lætte og nærme sig Landet, ved den sidste Pasade forefandt vi de Engelske saa vel posterede, at de kunde give os større Skade end vi dem, da Generalen af de indløbne Rapporter, fandt at Skaden

som adskillige af vore Skibe havde taget under disse 2de Pasader var større end han havde forestillet sig, og vi ingen Bombardeerskibe havde, for ved Bomber at forurolige den Engelske Flode og derved at forcere dem til et Slag blev det besluttet at bloquere Fienden, og forbyde samme ald Communication med Fortet baade til Lands og Vands til den Ende holdt Franske Floden det krydsende, saa nær i Sigte af Fienden som muelig, saaledes at vi under at have den bestandig i Opsyn tillige kunde secourere de franske Tropper, og have bestandig Communication med den og med Øerne. De Engelske Tropper gjorde imidlertid en Landgang, men maatte ved Forliis retirere sig om Bord igien, Fortet overgav sig imidlertid ikke førend de ved Signaler fra Engelske Admiralen havde bleven afslaaet den ved Signaler begjærende Undsætning til Beleyringens udholdelse.

Den 13de Capitulerede Fortet, og Capitulationen blev underskrevet. Øen Nives havde allerede længe forher Capituleret.

Den 15de gik Franske Floden til Ankers under Øen Nives, for at indtage den fra Martinique andkommen Provision og Ammunition, hvortil man høyt trængede, samme Nat gik den Engelske Flode stiltiende uden Signal under Seyl, og efterloed endeel af Deres Ankre.

Den 16de Ankrede Franske Floden igien under le Basse Terre for at indskibe deres Tropper med viidereom at gjøre dem Seylfærdige, at seyle tilbage til Martinique, da Montseras skulde tages paa Retouren. Forinden Fortet overgav sig, sendte den Engelske Admiral Hood sin Flagcapitaine Monsr Knight om Bord til Franske Generalen, og udbad sig adskillige vigtige tjenester, som blev største Deelen bevilgede.

Kort Tiid forend at Brimstone Hill overgav sig, kom Marquis de Vaudreuil med nok et andet Orlogskib og nogle Transportskibe fra Brest, som medbragte Tidende om den længe forventede Provisions- og Ammunicionsflodes Uhæld, og om historien med den Snilde Engelske Admiral Kempenfeldt og med General Guichen¹⁸ som skulde escortere dem, ligesom der og indløb mange Couriers fra Spanien: med at disse Depechefahrtøyer var Marcheal de Camp mons. Bellecomp, som skulde være Gouverneur paa Cap Francois, og bivaane Togtet og Expeditionen paa Jamaica, som nu skulde foretages, uagtet Tiden hertil næsten var forløbet. (*Den beste Tiid til at begynde en saadan Expedition paa Jamaica og i det Climat, er i February eller i Begyndelsen af Marty Maaned*).

Af disse adskillige sendte Depechefahrtøyer som først skulde søge la Martinique, kom et af Feyltagelse til Admiral Hood, imeedens at han laa

under le Basse Terre som sendte Officererne til Grev Grasse men beholdte Fartøyet og naturligenviis Papirerne, af hvilke de Engelske fik at viide at Rendezvousstedet hvor de franske og spanske skulle samles til Jamaica expedition, var paa Cap Francois.

Til dette Togt gjorde man Overslag paa og saae udveye til 50 franske og spanske Linieskibe og til 30000 Soldater, som alle skulde samles paa Cap Francois, dersom denne expedition havde løbet vel af som Affairen af 12de April nu forhindrede ikke at kunde mere foretages den Sommer, da var Planen dernæst efter Indtagelse af Jamaica hvorpaa man syntes at være nogenlunde vis at vende tilbage i July Maaned samme Aar til Nordamerica, for at iværksætte det samme udi New York med Clinton og den forefindende Marine der, som man havde gjort i Chesapeake Bayen med Cornwallis udi Yorktown hvortil Planen var lagt, og syntes at give store Formodninger, i betragtning af de overordentlige dertil tiltænkte store Magter til Lands og Vands. Der blev imidlertid intet heraf, men man arbejdede dog paa Expeditionen af Jamaica siden efter, thi ved min Andkomst til Frankrig erfarede jeg tydelig at man gjorde den sidste Effort til at udvirke Freden, hvorefter alle de krigende Puissancer syntes meeget at længes, og desaarsag samlede sig den store Flode i Cadix, som skulde bestemmes til at erobre Jamaica, hvortil de Combinerede forcer til Lands og Vands skulde være saa store, at de med sikke, dog meget langsomme Skrit kunde gaae aabenbare til Værks uden at frygte for at møde de Opstakler, som til intetgjorde den første Expedition, som nu atter blev forekommet ved Freden.

Den 20de February erholdte jeg Tilladelse at reyse med Fregatten l'Aigrette til Frankrig ifølge min Hiemkaldsordre, og jeg forloed den galante og tappe Grev Grasse med megen regret, hvis bestemte Togter og Expeditioner jeg ellers havde fulgt, saalænge det havde staaet i min Magt, hans til Vedkommende Ministre i sin Tiid indløbne Rapporter om min Conduite og den Tieneste jeg havde gjort paa det gandske Togt, hans recommandationer saavel til det Danske som Franske Hof, viiser noksom hans Retsindige og ædle Tænkemaade imod mig, som tildeels herfor blev tiltænkt en liden Ærespension af Kongen af Frankrig. Paa Hiemtouren til Brest tog vi en Engelsk Paquet kommende fra Madras, den skulde have bragt vigtige Efterretninger, om det Engelske Ostindien Compagniets Forfatning og sammes Regninger, hvilket for største Deelen Faldt i de Franskes Hænder.

Den 22de Marty andkom Jeg til Brest.

Paa det sidste Togt som varede fra 1781 den 22de Marty til 1782 den 22de Marty har da forefaldet af de allervigtigste og mærkværdigste Begi-

venheder som tildrog sig udi sidste Krig, hvorudi de Franske med Overmagt baade til Lands og Vands giordte adskillige vigtige Erobring, nogle Provincier i Nordamerica blev strax befriet fra de Engelskes Overdømme, adskillige Colonier eller Vestindiske Øer blev tagne af de Franske, imellem 12 à 13000 Mand Mand af Soldater og Matroser blev giorte til Fanger, et Andtal af 126 Skibe, hvoriblandt endeel kongelige Fregatter og Corvetter faldt i de Franskes Hænder, 2de Orlogskibe og adskillige kongelige og Transportskibe bleve deels brændte deels synkte i Revieret York og uden for Chesapeaks Bayen. Mens hvor betydelige og lykkelige end disse Expeditioner faldt ud for de Franske, som den Tiid havde flere Skibe og Tropper i Westindien end de Engelske, saa er det læt at betyde og forklare, at dersom den Franske Flode havde bestaaed af saadane Qualificerede Skibe, at General Grasse havde kundet udført sine Desseings med mere Precision i hans Manuevres og Evolutioner, og tillige havde kundet agere med en samlet force, hvilket er en Hovedsaag med en Flode især i disse Tiider, og som kan tilveyebringes i et hvert Land som haver en Marine, ved hielp af Kunsten og en veloverlagt Plan, da havde den gandske Engelske Søemagt i Westindien riimeligenviis, som den Tiid var langt mindre blevet ruineret eller taget, og da havde de Engelske mueligen for det første mistet alt i Westindien, hvornæst man kan slutte sig til de andre der i fra reysende Følger, Grev Grasse havde heller ikke mødt den haarde Skiæbne, som han siden prøvede den 12de April og blev giort Ulykkelig.

Under hvilket jeg maae erindre at det er den betydeligste Sag for en Søestat at vælge saadanne Skibe til en Flode, som meest og best foreener de udfordrende Egenskaber, indrettete tillige paa Fahrvandene og efter Landets Oeconomieske og Politieske Forfatning, den umulig, der under disse Betingelser er den mueligste beste Flode i alle Begivenheder, men denne bliver da den stærkeste i sit Slags, og vil i paakommende muelige Tilfælde have de Fordeele at kunde paa det beste vælge eller undgaa en Træfning, og dette trer jeg er mueligt at faae i Danmark.

Jeg bør viise denne Sags Nødvendighed nøyere ved følgende Tildragelse i sidste Krig, som er bekiendt for Aldverden., og hvortil jeg selv for den største deel er et Vidne, hvilket nærmere kan bekræfte og viise om denne Sag fortæner at tages i Betragtning af en Stat, som intet har at vove eller at udsætte til Skiæbnen, hvis fornemmeste Forsvar fornemmeligen beroer paa en udvalgt Flode, og herfore mest agtes hos de største Stater.

Den Combinerede Franske og Spanske Flode bestaaende af 65 Linieskibe, under Commando af Grev Dorveillie og Don Gordova i Canalen 1779, kunde ikke samlet seyle nær saa got som den Engelske Flode, da denne flyg-

tede for en saa overordentlig stor Magt. Om det modsat havde existeret at den Combinerede Flode havde kundet indhente den Engelske, hvad Udfald havde man da kundet væntet paa en Tiid at Engeland var temelig blottet for Tropper, som var i America, Gibraltar, i Ost- og Westindien, og da især havde nødvendig en Flode som siden efter imeedens den heele Krig viste sig saa virksom, og gjorde til intet mange af de store Uudlæg, som sigtedes imod Engeland. I dette Tilfælde seer man hvad Fordeelene blev ved de Engelske Skibes bedre Seyllads, og denne kan vel intet tvivles paa af hvad som jeg har meldt, når jeg har meldt, naar jeg fra Fregatten la Concorde som fulgte den Engelske Flode undertiden kuns kunde tælle 17 Skibe af 65, hvoraf den Combinerede Flode bestoed.

Den Spanske Flagmand Mons. De Languaras Træfning med Rodney fremstiller et andet Eksempel, ingen erfaren Admiral eller Søofficer vilde nogensinde troe, at den Spanske Flagmand skulde i saadan et Weyr, med saadan en god Wind og saa nær Cadix blieve taget af Rodney. Mionsieur Languaras kiendte paa 3 Lieux Distant, at den Engelske Flode var ham overlegen, han stoelede paa Kulingens Hæftighed paa Vinden og nærheden af Cadix, gjør desaaarsag for sildig Signal, for enhver at gjøre sit bæste til at rædde sig, nogle af de Spanske Skibe, hvis Andtal strax var 11 uudløber, Flagskibet selv kunde have været iblandt deres andtal, men den Spanske Commanderende vilde saa længe han kunde fouterere de sletteste Seylere udi sin Escadre, hvilket han heller burde have gjort med heele Escadren og samlet og desaaarsag blev han taget. Men at de Spanske herved mistede 6 Skibe, maae man jo tilskrive disse Skibes slette Seyllads, som og virkelig var en Hovedaarsag, der dog ey gandske kunde retfærdiggjøre Languara, hvis Forsvar ey kan søges udi hans eget Forsvarsskrift, men heller som de Spanske Admiraler forgav udi hans Instrux og Forholdsordre, som han ikke kunde gjøre bekiendt.

Jeg vender tilbage til Grev Grasse i St. Lucille Canalen, den bekiendte habile Engelske Admiral Hoods, som mange Gange viiste os Prøver oaa en dueilig og kiæk Admiral, han oppebiede med 18 Orlogskibe Grev Grasse som kom fra Europa, i den Tanke at iblandt de 20 Orlogskibe vare nogle af de store reducerede og utienlige Orlogskibe, som de Franske benytter sig af til Transportskibe og Lastdragere, naar de ikke kan tiene længere i Floden. Han leverede og næsten med alle Seyl til, og færdig at flygte en Bataille, og da han formærkede at den Engelske Flode var ham overlegen i Styrke, og endvidere blev forøget med 4 Linieskibe som kom ud fra Martinique, samt at The Russel et Engelsk Orlogskib havde taget stor Skade, trak han sig viiseligen ud af Ilden, og siden tilloed os ikke at komme sig nær, men flygtede. Vi kunde holde ham temmelig vel og nær med 9 Skibe, og vi havde 4

Skibe i Floden som kunde have opseylet de beste Skibe i den Engelske Flode, saaledes som vi observerede under at jage med alle Seyl til, men mueligen kunde 4 Skibe attackere 17, et saadant lidet Parie havde været ecraseret af en erfaren Fiende, inden at de øvrige havde kundet giøre Secours. Han giækkede os virkeligen naar han efter 8 à 10 Timers jagt, saa halvdeelen af den Franske Flode var saa godt som udaf Sigte, og dette berettede os den Engelske Flagcapitaine Monsr Knight selv, den tiid at han efter St. Christophers Erobring kom om Bord til Grev Grasse, for at begiære at see adskillige Sager afgjorte imellem begge Admiralerne.

De samme Fordeele havde Lord Howe¹⁹ imod Cordava og La Moth de Piquet, og siden atter igien ved Gibraltar imod Godava, Guichen og la Moth de Piquet, hvor den bekiendte Engelske Admiral jo giækkede dem efter Behag og Villie.

Men hvad blev nu ikke Fordeelene igien for den lykkelige Admiral Rodney, da han med nogle flere Skibe og formeedelst samtlige Skibes bedre Seyllads kunde benytte sig rettelig af sin Force og Admiralskab.

Fordeelene herved kiendtes best den 12. April 1782, da Grev Grasse havde 2 Skibe mindre end den 9de, den Gang benyttede Rodney sig af en Leylighed, som Grev Grasse havde 3de Gange i min Tiid, men som Skibenes ulige Seyllads forhindrede ham at benytte sig af. Men nu prøvede Grev Grasse det modsatte, Udfaldet af den 12de April blev høystbedrøvelig for den Commanderende, der herfor og for andre Aarsager er bleven giort Ulykkelig, og Følgerne af Slaget behøver jeg ikke at forklare.

Mon dette ikke tydeligen viiser Nyttens af at have den beste mueligen Flode i sit Slags, med hvilken man kan fordeelagtigst vælge og indføre at Søslag, når Leylighed giøres, og tillige undgaae en Træfning naar man attackeres eller forfølges af en overlegen Fiende. Med sådan en udvalgt Flode kan en habile Admiral vove alt, og tillige vover minst, hvorved han kan benytte sig fordeelagtigere af Admiralskab og af sine Evolutioner, naar alding forresten er som det bør at være.

Man spørger mig, er nogen Flode saaledes indrettet i Europa, og jeg svarer May.

De Engelske tilvejebragte sig alene i visse maaader ved deres Skibes Kobberforhudning, noget nær de samme Fordeele, som ved en vel indrettet Flode, paa en Tiid at de Franske Skibe ey alle hermed være forsynede. De Spanske benyttede sig ikke af dette Middel, og den Mand eller de som ind-

førte det Project, og gjorde at Kobberforhudningen blev almindeligen andbragte paa alle Skibene, fortiente at gøres udødelig i Engeland, endskiønt at dette har kostet efter Overslag 440000 livre Sterling. (*At forhuede Skibe med Kobber, har længe forhen været kiendt. Fregatten Dolphine paa den Bironske Reyse round the World var det første Krigsskib som blev forhuddet i Engeland, siden i Aaret 1769 bivaanede jeg selv Sloopen Swallow i Depfordt, som med bedre Overlag blev hermed forsynet, herved erfarede man tillige Fordeelene udi i Seylladsen, som nyttigen og meget viiseligen blev andbragt for Engeland i sidste Krig, da hele Floden hermed blev forsynet. Men dette har foraarsaget og vil foraarsage hos alle Søe Puissancer, at naar eens Nabo eller den Nation med hvem man far noget med at bestille, har sine Skibe forhuddet med Kobber, da maan den anden Nation gjøre det samme, uden at den i Mangel heraf vil udsættes til den største Fare, og tillige lade sig betage ald Leylighed og Haab til at gjøre Erobringer til Søes, saaledes som det er viist. Og derfor maa man i Fredstiider nødvendigen tænke paa Tiid efter Tiid, at forsyne sine Magaziner med Kobberforhudningsplader og koober Søm, som man kan andsee iblandt de Døde Capitaler, der imidlertid ikke forgaaer ved at henligge. Maaden at forhuede paa har jeg lært dem paa det Østersøeske Compagnie, og aldtid i beregnet koster det for et Orlogskib af 74 Kanoner imellem 15 og 16000 Rd, og har jeg Exempler paa, at nogle Orlogskibe, som bestandig har været i brug, har gjort 4de Aars Tieneste, uden at trække Vind, eller at blive at blive efterseet som da i den Tiid næsten betaler sig, hvilket alt skal blive sadt i sit fulde Lys, med hvad som vedrører denne Sag*). Men dette giælder ikke længere, man har forsynet sig med Kobber til at forhuede alle muelige Skibe i Frankerig, og formodentlig er man og af den Tanke nu i Spanien, men dette ved jeg at i Frankerig har man dette uagtet valgt saadan en Plan hvorefter deres Flode skal fuldføres, at denne bliver den beste af sit Slags, som er paassende paa den Nation, ikke alleneste i henseende til Styrken og til Skibenes Calibre hvoraf den skal bestaae, men endog som høyst er vigtigst i henseende til Skibenes udvalgte Egenskaber, da jeg kiender Skibenes Tegninger, hvorefter de skal bygges, en sådan Flode beholder aldtid Fordeelen over en anden som er mindre god, hvad enten vi betragte dem med eller uden Kobberforhudning.

Og dette kunde og burde give Anledning til at ønske, at den Danske Flode var indrettet til at være eller at blive den beste Flode i sit Slags, saaledes som kunsten og Fahrvandene med viidere andre Politiske og Oeconnomiske Aarsager best maatte bestemme denne at være eller blive, thi saaledes som den har været eller nu er, andseer jeg den langt i fra ikke at være den, der foreener de Egenskaber tilsammen, som characteriserer den beste Flode i sit Slags, den har same mangler og Feyler som de hidtil kiendte i

Europa, og det dependerer af os selv i Tiiden at afhielpe dette. Nyttens og Fordeelene herved andseer jeg som afbeviist af hvad jeg har berørt, og ønsker intet hellere end at faae Leylighed til at fremlægge mine Tanker om Midlerne hertil, og om maaden at indrette herefter vores Flade, som jeg tænker at kan fremsætte i sit fulde Lys, hvilke jeg hidindtil for sine Aarsager skyld ikke har kundet.

Hertil maa jeg andføre, at jeg har havt adskillige Leyligheder, at kome mine handlende Landsmænd til hielp. De Forestildninger jeg gjorde Gr. Grasse om den Tieneste vore Danske Handlende gjorde. Som det Franske Ministerium selv ønskede at blive meere almindelig, da adskillige Beviser jeg havde at mange af de franske samme Fahrtøyer imellem Øerne gik under Dansk Flag, som Greven selv var overtudet om, den Fortroelighed og Venskab han havde til mig, gjorde at jeg fik adskillige smaae Fahrtøyer frigivet, som skiønt under Dansk Flag, forsynet med Dansk Pas og Danske Connoissementer fra de Danske Øer bleve opbragte under deres Bestemmelse til de Engelske Øer, nogle af disse fandtes ved vores Andkomst i St. Christopher.

Her Forefandtes ofte historier i denne Andledning, som ikke under disse Begivenheder vare angenæme for mig og for den salige Hauch, da adskillige Franske Officerer frembragte at nogle af disse havde tient som Kapere for føye Tiid siden og at det Danske Pas fra de Danske Øer, var ligesaa let at faae for de Engelske som for de Franske, der betalte 5 Moids eller 48 Piastre for samme, det er vist at Franske Skippere bekræftede dette i vores Nærværelse, og producerede desslige Passer, som de forega at faae for bemeldte Pris. De Forestildninger som jeg imidlertiid gjorde om Cobotage havde dens Nytte i almindelig for de Franske Øer i den Tiid, hvorunder mueligen kunde indsnige sig en eller anden Misbrug, i følge af den Connection som Danske Borgere paa de Danske Øer kunde Staae udi med de Handlende paa de Franske og Engelske Øer, som aldeeles ikke burde sætte de Danske Connoisseanter i mindste Tvivl, efterdi ingen kunde udstædes uden efterde andordnede fastsatte Love, gjorde imidlertiid den Virkning, at et Fahrtøyt iblant andre ladet med Bræder, Tiære og Egetømmer, bestemt til Antigo blev frigivet.

Det er vist at efter mine Tanker burde de Fahrtøyer som gaaer under de Danske Eylænders Pas, som gives til Eedsvorne Danske Borgere paa Øerne, have sit halve Mandskab af Danske Mand i Krigstiider, men dette indtraf siælden eller aldrig, og fa Mandskabet i almindelighed paa disse berørte Fahrtøyer altid var Engelsk og talte kuns Engelsk, saa gav dette megen Mistanke og gjorde mig meere rarlig, som alletiid var overløbet af dem som bleve andholdte og havde Dansk Flag, men jeg maae melde til

Grev Grasses Berømmelse, at han saae igiennem Fingre med meget, og underhaanden lod dem passere paa Grund af den Tieneste jeg vidste at han havde af de Franske, som gik under Dansk Flag derinde.

I den Tiid vi bloquerede den Engelske Flode under St. Christopher blev adskillige Danske Skibe som kom fra Dannemark optagne, da Nøden bragte den Franske Commanderende til at forsyne sig efter Krigs brug for Penge med Provisioner som mangledes i Floden. Adskillige Skibe bleve sendte til St. Eustace, som er i nærheden af St. Christopher, tvende af disse bleve bragte til Floden, den 29de January 1782, et Skib var fra Altona adresseret til Schimmelman i St. Croix, det andet ved Navn Baronesse Iselin, som tilhørte bemeldte Baronesse og Compagnie, blev ført af Skipper Cok, begge skulde bringes til St. Eustace, men paa deres Andmodning til mig, udvirkede jeg en skriftlig Ordre fra Grev Grasse, at disse maatte gaae efter deres Ønske til Martinique, der at udlosse og sælge alt efter deres Priser, og lade med Landets Producter efter eget Behag, samt at Convoieres dem strax til Martinique, hvormed de tvende Danske Skippere vare meget fornøiede.

Den Tieneste og Nytte en Dansk saaledes i paakommende Tilfælde kunde gjøre sine Landsmænd naar han er paa Flagskibet og havde Admiralens Fortroelighed gjorde at jeg ved min Afgang proponerede i mit Sted Capitanelieutenant Koefod, som blev bevilget, og hvorom jeg berettede bemeldte hr. Captainlieutenant Koefod, som jeg har erfaret siden formedelst Sygdom blev nødsaget til at forlade Vestindien.

Den 21. Marty Dagen førend jeg andkom til Brest med Fregatten l'Aigrette, som bragte Capitaine Bille²⁰, Capitanelieutenant Krieger²¹ og mig til Frankerig, havde jeg den Uhæld under Maneuvringen paa min Vagt i haardt Veyr at falde, hvilket fald bragte atter Smerterne tilbage igien, som jeg den Tiid havde forvundet meget, hvilket foraarsagede at jeg maatte opholde mig en Maanedes Tiid i Brest, inden jeg kunde taale at kiøre, og at jeg maatte søge Raad hos Medicis ved min Andkomst til Paris, som jeg dog ny gandske kunde følge, efterdi mine Omstændigheder tilloed mig at gaa til Baredge om at bruge Badene og Vandene der, hvilket vilde have gjort det alt for bekosteligt. Imidlertid brugte jeg de mig andordnede Miniralske Vande og andre Midler til jeg maatte opholde mig nogen Tiid om at retablere min Helbred, da jeg dernæst fortsatte min Reyse over Holland, Hamborg og Kiel, og andkom igien til Kiøbenhavn den 16de September 1782 efter et Forløb af af 4de Aar og 2 Maaneder.

Kiøbenhavn dem 28de July 1784

E. W. Stibolt. . . ”.

Ernst Wilhelm Stibolts videre skæbne er omtalt i indledningen af artiklen. Han havde oplevet nogle begivenhedsrige år i fransk orlogstjeneste, hvilket yderligere kvalificerede ham til en dag at overtage den vigtige stilling som flådens fabrikmester. Ligeledes havde han sluttet venskab med flere af den franske flådes dygtigste søofficerer. Disse venskaber varede livet ud. Blandt de minder, som Ernst Wilhelm Stibolt tog med hjem til Danmark, var et brev, som han sikkert med jævne mellemrum har taget frem. Dette brev var fra den franske konge Louis XVI og et tegn på dennes taknemmelighed over for Ernst Wilhelm Stibolt. Brevet er stadig bevaret.

Kilder og litteratur

Rigsarkivet.

Søetaten.

Admiralitet.

Admiralitetets og Commissariatets Copiebøger 1778-83.

Kgl. Resolutioner 1778-1783.

Registre over indkomne sager 1778-1783.

Indkomne sager 1778-1783.

Søkrigskancelliet.

Kgl. Resolutioner og ekspeditioner 1778-1783.

Kort- og Tegningssamlingen.

Diverse designationer.

Marinens Bibliotek.

Ernst Wilhelm Stibolt: *Kort Udtog over de Campagner og Togter, tilligemed endeel af det mærkværdigste som forefaldt under Samme, og under de Expeditioner som Capitaine E: W: Stibolt bivaanede om Bord paa hans Allerchristligste Mayestæts Krigs Skibe i Aarene 1778, 1779, 1780, 1781 og 1782, item det vigtigste som tildrog sig i sidste Krig hos de Franske, København 1784.*

(Beretning om fransk tjeneste 1778-1782).

Litteratur:

Bjerg, Hans Christian & Erichsen, John: *Danske orlogsskibe 1690-1860. Konstruktion og dekoration. I-II*, København 1980.

Bjerg, Hans Christian: *Poul Løwenørn 1751-1826*, København 1984.

Boatner, Mark M. III, *Encyclopedia of the American Revolution*, New York 1994.

Feldbæk, Ole: *Konvoj*, København 1992.

Koefoed, Georg Albrecht: Forsøg til en Dansk Søe Ord-Bog med Beskrivelse på hver Ord og deres Benævning i det Frandske og Engelske Sprog, Helsingør 1993.

Møller, Anders Monrad: "Søofficerens forsøg til en dansk søordbog", *Handels- og Søfartsmuseets årbog*, 1981, s. 196-206.

Russell, David Lee: *The American Revolution in the Southern Colonies*, North Carolina 2000.

Topsøe-Jensen, T. A. & Marquard, E.: *Officerer i den dansk-norske Søetat 1660-1814 og den danske Søetat 1814-1932*. I-II, København 1935.

Noter

- ¹ Senere vil følge en artikel om admiral Darbys undsætningsekspedition til Gibraltar 1781. Denne artikel er delvist baseret på danske øjenvidneskildringer.
- ² Interesserede læsere bør være kritiske over for Hans Christian Bjergs og Anders Monrad Møllers oplysninger om disse officerers antal og rang. Se endvidere Hans Christian Bjerg (1985), s. 25-31 & Anders Monrad Møller (1981), s. 196-206.
- ³ Hans Christian Bjerg har givet en nærmere beskrivelse af dennes institutions oprettelse i sin biografi om Poul Løvenørn. Se endvidere Hans Christian Bjerg (1985), s. 45-62.
- ⁴ Anders Monrad Møller identificerede forfatteren til denne søordbog i 1980-81 og medvirkede ved dette manuskripts udgivelse i 1993. Se endvidere Anders Monrad Møller (1981), s. 196-206 & Georg Albrecht Koefoed (1993).
- ⁵ Ole Feldbæk synes at overse dette faktum angående dansk flådepolitik i perioden 1793-1800. For eksempel havde både Just Bille, Georg Albrecht Koefoed og Peter Riegelsen erfaring med konvojtjeneste fra den Amerikanske Frihedskrig. Se endvidere Ole Feldbæk (1992), s. 27.

- ⁶ Samuel Hood (1724-1816) var i 1781 57 år gammel. 3 år tidligere havde han fået en administrativ stilling inden for den engelske flåde. Meget tydede således ikke på, at han skulle ud at tjene igen. Men så blev det i 1780 under Lord Sandwichs flådeledelse, da han forfremmede Samuel Hood til kontreadmiral. Året efter blev Samuel Hood sendt til Vestindien for at assistere admiral Rodney. Samuel Hood viste sig usædvanlig kompetent, men med den inkompetente admiral Rodney ved roret kunne han ikke forhindre Admiral de Grasses relativt succesfulde operationer. Han havde dog en markant del af æren for at besejre Admiral de Grasse i april 1782. Senere under de Franske Revolutionskrige førte han i en periode kommandoen over de britiske flådestyrker i Middelhavet.
- ⁷ Den franske søofficer Louis Antoine de Bougainville er først og fremmest kendt fra den Preussiske Syvårskrig, hvor han var Markis de Montcalms adjudant i Nordamerika i perioden 1756-60. I tiden frem til den Amerikanske Frihedskrig foretog han en række berømte opdagelsesrejser. Som 50-årig drog han i krig igen og kæmpede med hæder for amerikanernes sag. I slaget mod admiral Rodney i april 1782 lykkedes det ham at redde 8 skibe. Alligevel anklagede Admiral de Grasse ham senere for manglende konduite. Han undgik med nød og næppe massakrerne i Paris i 1792. Han efterlod sig i øvrigt nogle meget værdifulde dagbogsoptegnelser.
- ⁸ George Brydges Rodney (1719-92) var britisk søofficer med erfaring fra både den Østrigske Arvefølgekrig og den Preussiske Syvårskrig. I sidstnævnte krig havde han kæmpet i Nordamerika og deltaget i Louisbourgs belejring i 1758. I 1771-74 opholdt han sig på Jamaica, hvor han forgæves søgte at blive guvernør. Han håbede via dette embede at kunne finansiere sin meget ekstravagante levevis. I 1778 blev han endelig Admiral og fik året efter tildelt en mindre kommando. I 1780 fik han en større kommando, hvor han med 21 linjeskibe, nogle fregatter og 300 koffardiskibe skulle undsætte Gibraltar fra de spanske belejringsforsøg, inden han afsejlede til Vestindien. Han ankom til Vestindien i 1781. Første del af sin opgave løste han glimrende. Men efter sin ankomst til Vestindien viste han sig ikke tilstrækkelig kompetent til at hamle op med de franske søofficerer. Da han fik visshed om, at hollænderne var gået ind i krigen, erobrede han i januar 1781 St. Eustatius og tog et rigt bytte. Dette bytte kunne gøre Admiral Rodney meget velhavende og sendtes til Storbritannien. Skibene blev dog opsnapet af franskmændene. Hans flådeoperationer i 1781 var derfor overvejende kendetegnet ved fiaskoer. I april 1782 lykkedes det ham at besejre Admiral de Grasse, men han formåede ikke at udnytte sejren til fulde og udslette den franske flåde i de vestindiske farvande. Sejren var ganske vist markant, men han blev alligevel afløst af Admiral Pigot senere på året.

- ⁹ Premierløjtnant Christian Hauch (1752-82) var sammen med Ernst Wilhelm Stibolt og 7 andre søofficerer gået i fransk tjeneste allerede i 1778. Inden sin død i begyndelsen af 1782 var han den 28. oktober 1781 blevet udnævnt til kaptajn­løjtnant. Han var i øvrigt storebror til Adam Wilhelm Hauch (1755-1838) – en kendt skikkelse i Frederiksborgmuseets historie.
- ¹⁰ Charles Cornwallis (1738-1805) havde krigserfaring fra den Preussiske Syvårskrig. Allerede i 1776 drog han til Nordamerika, hvor han havde en høj post blandt de britiske officerer. Fra 1780 havde han kommandoen over de britiske tropper i de sydlige kolonier. Briterne syntes at have overtaget, hvorfor han indledte en offensiv mod North Carolina. I sine operationer blev han dog tilføjet en række nederlag af den amerikanske general Nathanael Greene i oktober 1780 og januar 1781. Disse nederlag medvirkede til, at de allierede styrker kunne omringe Charles Cornwallis' styrker i Yorktown og fremtvinge deres kapitulation. Senere blev han udvekslet og kunne vende hjem til England. Han er en af de mest omstridte officerer i britisk historie.
- ¹¹ Louis le Begue de Presle Duportail (1743-1802). Han er i amerikansk historie mest kendt som general Duportail. Han var en af de første franske ingeniørofficerer, der i 1777 drog til Amerika for at assistere i opbygningen af den amerikanske hær og udbygning af amerikanske fæstningsanlæg. Han blev en overgang taget til fange af briterne. Dog blev han senere udvekslet, så han i 1781 kunne spille en vigtig rolle ved Yorktowns belejring i 1781. I efteråret 1783 rejste han hjem til Frankrig, hvor han opnåede en højtstående militær position. Han kunne ligesom Markis de Lafayette acceptere de første par år af den Franske Revolution, men da han havde sit hoved kært, flygtede han i 1794 til USA og bosatte sig her frem til 1797, hvorefter han som følge af en stabilisering i Frankrig valgte at rejse hjem. Han døde på hjemrejsen og begravedes til søs.
- ¹² Jean Baptiste Donatien de Vimeur. Comte de Rochambeau (1725-1807). Han førte kommandoen over de franske styrker i Amerika. Han var en særdeles kompetent officer med erfaring fra den Østrigske Arvefølgekrig (1740-48) og den Preussiske Syvårskrig (1756-63). Under disse krige kæmpede han dog på det europæiske kontinent, ikke i kolonierne. I 1780 fik han kommandoen over den franske hjælpestyrke til Nordamerika. Han ankom til Nordamerika i begyndelsen af juli 1780, hvor han sammen med George Washington vendte krigslykken. Det første år var kritisk, men felttoget i 1781 endte med Yorktowns fald og Lord Cornwallis' overgivelse. Han vendte hjem til Frankrig, hvor hans indsats især påskønnedes af Ludvig XVI, mens han i det offentlige billede stod i skyggen af markis de

Lafayette. Han undgik med nød og næppe at miste sit hoved under den Franske Revolution.

- ¹³ Den sidste sætning har Ernst Wilhelm Stibolt tilføjet i sine senere år som fabrikmester på Holmen.
- ¹⁴ Den franske søofficer Jacques-Melchior Saint-Laurent. Comte de Barras. Han døde i 1800. Han havde kommandoen over den franske eskadre ved Newport under belejringen af Yorktown i 1781. Både George Washington, Comte de Rochambeau og Admiral de Grasse havde svært ved at samarbejde med admiral de Barras. Han viste sig i første omgang uvillig til i tilstrækkeligt omfang at understøtte belejringen. I 1782 udmærkede han sig ved at erobre Montserrat fra briterne. I 1783 trak han sig tilbage.
- ¹⁵ Den britiske officer Henry Clinton (1730-95) fik kommandoen over de britiske tropper i Nordamerika i perioden 1778-82. Han voksede op i Nordamerika og fik sin første kamperfaring under den Preussiske Syvårskrig på det europæiske kontinent. I 1775 vendte han hjem til Nordamerika og viste sig som en særdeles ivrig officer, hvilket ikke altid faldt i god jord hos hans overordnede. Den britiske regering indså dog, at deres chance for succes lå i at udnævne Henry Clinton til øverstkommanderende, hvilket reelt også skete i maj 1778. Imidlertid støttede den engelske regering ikke Henry Clinton med tilstrækkelige tropper og forsyninger. Ligeledes var hans underordnede officerer ikke større militære begavelse, herunder Charles Cornwallis. Først for 80 år siden tog de internationale historikere fat på de omfattende kilder, som denne officer efterlod.
- ¹⁶ Claude Anne Montblern. Markis de Saint-Simon. Han havde kommandoen over de franske tropper, som Comte Grasse transporterede fra Frankrig til Nordamerika.
- ¹⁷ Den britiske søofficer Robert Digby (1732-1814) havde erfaring fra den Preussiske Syvårskrig. Under den Amerikanske Frihedskrig var han 1779-81 næstkommanderende for den britiske flåde i den Engelske Kanal og i admiral Rodneys og admiral Darbys undsættelsesekspeditioner til Gibraltar. Derefter var det meningen, at han skulle sejle til Vestindien med en større eskadre, men Robert Digby valgte at returnere til England, da krigen alligevel syntes afgjort. Han blev admiral i 1794.
- ¹⁸ Den franske admiral Luc Urbain de Bouëxic. Comte de Guichen (1712-90) steg langsomt i graderne i sine unge år. Hans opgaver under den Amerikanske Frihedskrig var overvejende at forsvare de franske kolonier i

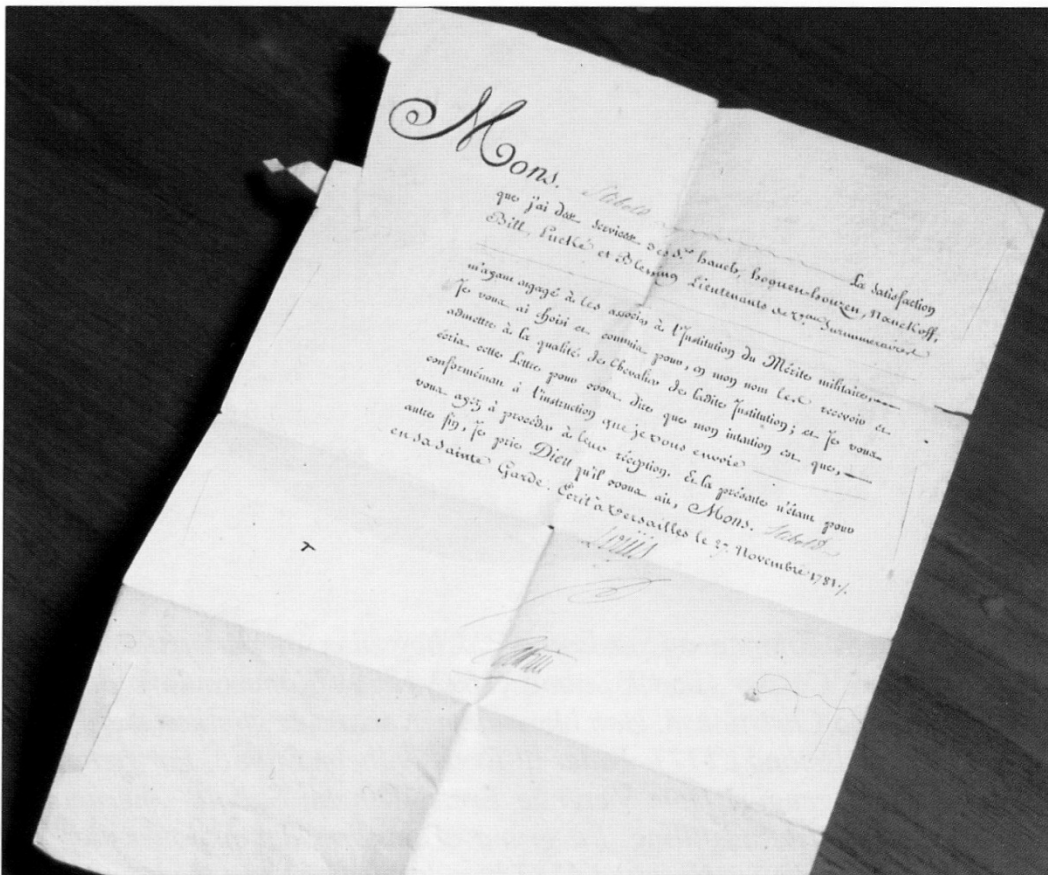
Vestindien. Denne opgave løste han også tilfredsstillende. Han vurderedes som en teknisk kapacitet, men han syntes at mangle dræberinstinktet til søs.

- ¹⁹ Admiral Richard Howe (1726-99) havde tjent i Vestindien under den Østrigske Arvefølgekrig. Senere efter den Preussiske Syvårskrig indtog han en markant position i den britiske flådeadministration. Fra 1776 fik han kommandoen over de britiske flådestyrker i Nordamerika. Han kom i et modsætningsforhold til den engelske flådes chef Lord Sandwich, hvorfor han tog sin afsked midt under krigen. I marts 1782 tog han dog kommandoen over de britiske flådestyrker i den Engelske Kanal. Samme efterår lykkedes det ham at undsætte den britiske flådebase i Gibraltar. Under de Franske Revolutionskrige nød han også en fremtrædende position i den britiske flåde.
- ²⁰ Kaptajnløjtnant Just Bille (1744-1802) var den næstældste blandt de udsendte officerer i fransk tjeneste. Han benyttede blandt andet opholdet i Frankrig til at studere kanonstøberi. I oktober 1781 var han blevet udnævnt til kaptajn. Efter sin hjemkomst blev han ansat ved Søkadetakademiet. Han var i øvrigt storebror til den kendte flådeofficer Steen Andersen Bille (1751-1833).
- ²¹ Premierløjtnant Johan Cornelius Krieger (1756-1824) var den næst yngste blandt de officerer, der drog af sted. Han var kun 22 år. Johan Cornelius Krieger blev ligesom Ernst Wilhelm Stibolt belønnet med ordenen Pour le Merite Militaire. Efter hjemkomsten kom han i et modsætningsforhold til sidstnævnte, da han mente, at Ernst Wilhelm Stibolt havde indyndet sig hos Admiral de Grasse for at få ordenen og for at udvirke en fransk pension til sig selv. Det kan dog også skyldes Johan Cornelius Kriegers egen misundelse. Han blev ligesom mange af de øvrige premierløjtnanter forfremmet til kaptajnløjtnant i oktober 1781.

SØOFFICERSFAMILIEN STIBOLT PORTRÆTTER M.V.

Af Mikael Kristian Hansen

I forbindelse med udarbejdelsen af artiklen om søofficeren E.W.Stibolt og hans deltagelse i den Nordamerikanske uafhængighedskrig 1781-82, der gengives andet steds i dette nummer af tidsskriftet, har stud.mag. Mikael Kristian Hansen fået optaget en række portrætter og klenodier vedrørende søofficersfamilien Stibolt, som stadig er i privat eje. Som et supplement til den nævnte artikel og som et bidrag til kendskabet til den danske flådes officerer i 1700-tallet bringer tidsskriftet her undtagelsesvist i farver disse illustrationer. Flere af portrætterne har været gengivet tidligere, bl.a. i Topsøe-Jensen & Marquards bog om dansk-norske og danske søofficerer 1660-1814 under de pågældende, men kvaliteten i gengivelserne har været problematisk.

Ernst Wilhelm Stibolts tildeling af Pour le Mérite Militaire. Privateje. Foto: Carsten Kreutzmann

SØOFFICERSFAMILIEN STIBOLT

Ifølge familietraditionen og påskriften på bagsiden af portrættets ramme skulle det være Caspar Henrik Stibolt (1692-1779). Kommandørkaptajn og kommandant på Christiansø. Han blev sammen med sine efterkommere optaget i dansk adelsstand i 1777. Fader til Ernst Wilhelm Stibolt. Portrættet har tidligere været gengivet som værende Ernst Wilhelm Stibolt – herunder i Orlogsmuseets faste udstilling. På grund af uniformsdistinktioner, der kun blev båret af danske Søofficerer i 1783 kan der næppe være tvivl om at portrættet forestiller søofficeren Hans Henrik Stibolt (1735-93). Ubekendt kunstner. Privateje. Foto: Carsten Kreuzmann

SØOFFICERSFAMILIEN STIBOLT

Andreas Henrik Stibolt (1739-1821). Kommandørkaptajn og forfatter i oplysningstidens Danmark. Storebroder til Ernst Wilhelm Stibolt. Ubekendt kunstner. Privateje. Foto: Carsten Kreutzmann

SØOFFICERSFAMILIEN STIBOLT

Ernst Wilhelm Stibolt (1742-96). Kommandørkaptajn og fabrikmester. Bedst kendt i eftertiden som Henrik Gerners konkurrent, men altså også frivillig i den Amerikanske Frihedskrig (1775-1783). I uniformens venstre side ses ordenen Pour le Mérite Militaire. Ubekendt kunstner. Privateje. Foto: Carsten Kreutzmann

SØOFFICERSFAMILIEN STIBOLT

Thomas Christian Stibolt (1744-1816). Kommandørkaptajn og kommandant på Christiansø. Lillebroder til Ernst Wilhelm Stibolt. Han var ikke så kompetent en søofficer som sine brødre. Ubekendt kunstner. Privateje. Foto: Carsten Kreutzmann

SØOFFICERSFAMILIEN STIBOLT

Viceadmiral Jens Peter Stibolt (1774-1860) som barn på skødet af moderen Christiane Stibolt (1744-1817), der var datter af plantageejeren Jens Peter de Hemmer på St.Croix. Ubekendt kunstner. Privateje. Foto: Carsten Kreuzmann.

6. Skibstyper, deres historie og grupper af fartøjer

Frederik Frederichsen: 2. verdenskrigs standardskibe. Det tyske Hansaprogram (MK 7, 1984, s. 121-137)

Morten Gøthche: Fra skude til slup [sandskuder, Danmarksslupper] (MK 24, 2002, s. 95-109)

Erik Housted: Olie, et transportproblem. Om dansk uden- og indenrigs olefart før 1940 (MK 7, 1984, s. 20-55)

Hans Jeppesen & Jens Lorentzen: To skibstegnere fra 1700-årene [Hans Henrik Stibolt og Andreas Henrik Stibolts billeder af skibstyper] (MK 12, 1988, s. 84-115)

Heine Jørgen Kisbye: Marstaljagten, min hobby (MK 1, 1980, s. 19-26)

Christian Nielsen: Sprydstageriggen (MK 4, 1981, s. 97-109)

Holger Munchaus Petersen: Lidt om skibsbevaring og om søfartsstatistik [Carolinerne og andre moderne småskibe] (MK 18, 1996, s. 97-107)

Aksel Sandemose: Marstal-skonnerterne under Labrador [med indledning af Ole Crumlin-Pedersen] (MK 4, 1981, s. 181-187)

Peter Skanse: Bruksbåtar i Skåne (MK 4, 1981, s. 124-134)

Birger Thomsen: Baltimore-klipper-skonnerten (MK 4, 1981, s. 54-61)

Birger Thomsen: Danske skonnerter på vagt og i krig [orlogsflåden, 1773ff] (MK 24, 2002, s. 199-211)

<http://maritimkontakt.dk/publikationer/artikeloversigt/>